

BOŽIČNA PRILOGA

Božič siromakov.

(Bridka usoda prebivalstva v po toči najbolj prizadetih krajih)

Toča leta 1896

Avgusta 1896 je prihrulo popoldne strahovito neurje nad del župnije Sv. Miklavž na Polju v dekaniji Kozje v spodnjih krajih. Med viharjem je padala kot orehi debela toča in pokrila z ledeno odejo vse za pedenj na debelo ter grozno opustošila vse zelenje. Nesreča se je izsula v soboto popoldne. — Drugi dan v nedeljo, ko so šli ljudje k službi božji, je še bilo povsod videti po od hudournikov izdrtih grabah ter kotanjah cele kupe ledu, ki je povzročal kljub soncu prav hladno vreme. Prebivalci male fare so bili potrti ter obupani. Može so se pred pričetkom službe božje bolj mirno razgovarjali, kako ter koliko je pri katerem vzel ledeni korobač; ženske so bile srdite in vsa njihova nevolja je bila naperjena proti dobremu in že davno rajnemu cerkovniku in organistu Debelaku. Mož je bil ono usodepolno popoldne nekje z doma po opravkih in ni mogel zviniti, ko so se bližali ter hruli nad Polje najhujše obetajoči oblaki.

»Nikdo drugi kakor mežnar je kriv udara toče!« Tako so srdokale stare ter mlade ženske in prisegale pri Bogu in sv. Miklavžu, da ne bo dobil zanikernost mežnarska niti betvice bire!

Obupane, nevoljne in naravnost srdite župljane je lepo potolažil tedanji dolgoletni dušni pastir ter že pred desetletji preminuli zlatomašnik, g. Martin Kragl. Obudil in poživil je v srcih njemu zaupanih ovčic zaupanje v božjo ter svetno pomoč.

Ljudje so šli liki prerajeni iz cerkve. Gospodinje so odpustile nedolžnemu cerkovniku opustitev vremenskega zvonjenja. Na prvi pogled huda nesreča je bila tako rekoč pozabljena, ko se je razdelila med najbolj udarjene denarna ter žitna pomoč.

Več kočarjev ter manjših posestnikov se je še dolgo let ponašalo, da niso imeli nikdar prej in ne slej toliko koruze v svojih shrambah kakor ravno v letu toče 1896.

Zbirke za oškodovance so se stekale k tedaj za Polje pristojnemu glavarstvu v Brežicah. Moralo se je nabrati zelo veliko žita, ker je bil glavar Taks celo odstavljen radi nepoštenega trgovanja s to zbirko v svoj prid.

Ledeni bič 1937

Minulo je več nego 40 let, ko niso bili spodnji kraji tako obupno opustošeni po

toči kakor mala župnija Polje l. 1896. So že bile vmes hujše toče, a vendar so starejši, kateri so videli na lastne oči, kako je bila razdejana poljska fara l. 1896, pripovedovali in tolažili mlajši svet, da ni ta toča nič v primeri z ono, katera je pred toliko in toliko leti oklestila ter zbila v zemljo pridelke pri Sv. Miklavžu.

In letos 26. julija se je razlilo nad nekaterimi kraji ob Sotli in še dalje preko Buč ter Pilštajna ledeno gorje, kakor ga sploh ne beleži kronika vremenskih nesreč.

Kako grozno sta gospodarila vihar in toča omenjenega dne v 3 km pasu od Lisične v župniji Pilštanj, preko fare Buče, delno preko župnije Polje ter po celi vasi Golobinjek v fari Podčetrtek, si lahko predstavimo, ako si pokličemo v spomin časopisne opise, da so se celo ptice pevke izselile, kolikor jih ni pobilo, ker ni ostala kakor po vesoljnem potopu v omenjenem okrilju niti ena zelena vejica. V dobre pol ure so bili naštetji kraji goli brez snega kakor v najhujši zimi.

Romarji, kateri so se vozili v avtobusih in hodili peš skozi opustošena naselja, so prenehali s pesmijo, ko so zagledali posledice nesreče, sklépali roke in pomilovali iz dna srca reveže, kateri bodo morali prebiti v tej povsem zbiti pustinji letošnjo zimo.

G. ban in njegovo uradništvo, ki si je ogledalo letošnjo nesrečo po spodnjih krajih, so vsi zatrjevali, da tako popolnemu uničenju vseh pridelkov in zelenja po vinogradih, sadonosnikih in gozdovih še niso bili priča.

Prepotrebna je bila najnujnejša pomoč in jo je ban tudi nakazal. Zbirala je za prizadete Cerkev in zasebniki, da bodo siromaki vsaj obvarovani pred gladom. Zbiralo se je in se bo, ker ubogi narod še danes prosi z dvignjenimi rokami pomoči, saj bo prebridko občutil letošnjo nesrečo dobri dve leti!

Božič siromakov

Najlepši prazniki, katerih se raduje vse, so pač božični. Za Božič je kmečki narod prerajen na duši ter oveseljen po telesu. Cerkev mu obuja v božičnih dneh bajne spomine Odrašenikovega rojstva; za belo pogrnjeno mizo in pod ozaljšanim Betlehemom v kotu uživa kmetič s svojo družino v zadovoljnosti darove, katere sta mu naklonila pod božjim varstvom njiva, vinograd in hlev.

Tudi kmečke družine po letošnji obsotelski pustinji so v prekipevajočem vese-

Božično prilogo je napisal Januš Golec

lju pričakovale Božič vsako leto skozi dolgo dobo 40 let. In letos — — —

Gola zima je zagrnila te kraje že 26. julija in bo trajala do prihodnje pomladi. V tej malodane eno leto trajajoči zimski dobi bo siromašni tamkajšnji svet brez razlike ali je bil kdo poprej premožen ali revež navezan na beračenje, na prostovoljne zbirke in oblastne podpore!

Koj po nesreči so odleteli ptiči pevci, sedaj ne najdeti hrane niti sraka ter vrana. Razna gospoda in drugi, kateri so posečali te kraje, so že davno zadostili radovednosti in bi se danes daleč izognili, če bi morali skozi. Za letošnje božične praznike so ostali ti siromaki sami s svojimi dušnimi pastirji. Obiskali jih ne bodo ne svojci, ne znanci in prijatelji iz srečnejših krajev, ker v zimsko puščavo ne bo šel nikdo prostovoljno slaviti najveselejše praznike. Ob Sotli znajo tako mično okinčati s smrečjem in bršljanom hišni kot, v katerega postavijo jaslice. Na zelenje privežejo jabolke ter pozlačene orehe. Kako bo zgledal za letošnji Božič sicer blaženi domači oltar, ko ni ostalo niti toliko svežega, da bi si bil majhen ptiček zažrgolel poslovilno pesmico, predno je pobegnil iz bojazni pred smrtjo v pomanjkanju — — —

Obsotelske vasi slovijo po gostoljubnosti, katera prekipeva ob priliki božičnih in drugih večjih praznikov.

Od toče prizadeti siromak bo letos pretakal na božični dan solze pri skromnem koruznem kruhu ter vodi — — —

Sam in zopet sam s svojo bedno družino brez okinčanega Betlehema, brez belega kruha in pečenke na mizi, brez prijateljev ter znancev bo sameval za letošnji Božič oni, kateremu je uničil poletni led vse, kar zamore oveseliti slovensko srce — — — Če bi človek pri na kratko opisanem položaju ne imel žive vere, bi obupal.

Kakor so prizadeti Obsotelčani gostoljubni, darežljivi in veseli, so tudi pobožni ter vdani svojemu Stvarniku, ki enkrat vzame, a nešteto krat dá ter v preobilici povrne.

S siromaki tam doli ob Sotli bo obhajal letošnji Božič ljubi Zveličar, kojega prihod na ta svet je podoben usodi onih nesrečnikov — — —

Sami z Gospodom bodo naši bratje in sestre za božične praznike v trdnem upanju, da bo tudi za nje po skoro enoletni zimi napočila pomlad z zelenjem, s ptičjim petjem in poletje s kruhom za človeka in s krmom za živino.

Zgoraj so nanizane misli o usodi, katera čaka za letošnji Božič siromake tam doli ob nekoč obmejni reki. Vsak Slovenec, ki nima kamna mesta srca v sebi, se bo zavedal, kaj so božični prazniki brez božičnega drevesca, brez z zelenjem okinčanih jasic ter pri trdem koruznem kruhu in vodi. Z gorečo prošnjo, da bi bil njemu prihranjen tak Božič, bo radevolje segel po svoj skromen dar in ga položil betlehemskega Detetu na oltar, da ga izroči po svojih zastopnikih onim, ki so letos revni kakor je bil Zveličar v jasicah!

Božični zajec.

Župnikov odposlanec

Za mojega kaplanovanja na Remšniku ob danes severni meji se je oglašil 1. 1912 v župnišču kaka dva dni pred Božičem prav čedno oblečen bolj gosposki mož z Ribnice na Pohorju. Imel je s seboj lovsko puško in psa. G. župniku se je predstavil za Karla Podkrižnika, lesnega prekupeca z Ribnice in dobrega prijatelja blagopokojnega ribniškega g. župnika Andreja Fišer. Razlagal je, da ga pošilja g. Fišer, naj ustrelji v fajmoštrovem lovišču na Remšniku zajca in ga prinese v božični dar ribniškemu gospodu. Fišerjevo naročilo je sprejel radevolje, ker je imel itak posla v remšniški grabi in z lovom ne bo prav nič zamudil.

G. župnik je povabil prijateljevega odposlanca v sobo na oddih, prigrizek ter pijačo. Ko si je že g. Podkrižnik pošteno privezal dušo ter silil popoldne na lov, je začel kar sipati sneg. Človeku bi se bil smilil pes, če bi moral v takem vremenu izpod strehe, kaj šele človek! Gostitelj je tolmačil Pohorcu, da s hribovskimi zajci ni kar tako kakor z nižinskimi po poljih. V hribih je treba za enega uhljača več lovcev in še tem se mrcina izmuzne. Če hoče, da bo ribniški gospod pokušal za praznike remšniškega zajca, mora počakati na jutri dopoldne, da bo sklical več lovcev in potem šele se bo morebiti zajec prikazal pred puškino cev in ga bo lahko odnesel na Ribnico kot posebno božično darilo.

Podkrižnik je bil zadovoljen z župnikovim predlogom pri dobro založeni mizi in toplo zakurjeni peči.

Otepal je povojeno svinjino, jo zalival s pišecanom, pihal cigare ter govoril nad vse bahavo o Ribnici, o svoji izborni lesni trgovini in o velikem prijateljstvu do dobrega ter imovitega g. Fišerja.

Ribničan je pri vsej obilni mali južini še krepko večerjal. Po večerji se ga je tako nakresal, da je počasi zgubljal razsodnost. V vinjenosti se je prelevil v glasnega nemškutarja ter je poskušal kroliti razne nemške zbadljivke.

V okajenem stanju sem ga hitro prepoznal, da ne bo Ribničan, ker preveč hrusta po koroško. Vprašan po rojstnem kraju, je še obdržal toliko resnicoljubja,

da je priznal, da je koroški priseljenec in ravno radi tega je še vse nekaj drugega kakor kak navaden Pohorci.

Sčasom mi je bilo dovolj pijanske preglasnosti tujega človeka. Zmuzal sem se pri vratih. Kljub snežnemu metežu sem hušnil v bližnjo gostilno k Juriju Gröglu na v zimskem času običajnega duraka.

Za moj pobeg se mi je g. župnik osvetil, ker je moral drugovati Ribničanu, kateri je trpel po prekajenem mesu vedno novo žejo ter je vlival vase kakor lakonca. Krog desete ure se je že bil toliko nahil, da niti nemški ni več zmogel. Začelo se mu je kolcati in g. župnika opominjati, da z ribniškim lovcom ne bo dobro, če ga bo obdržal še nekaj časa v preveč gorki sobi.

Začel je gosta opominjati na pozno uro in da bo treba zjutraj bolj rano na noge, ako bo hotel imeti zajca v nahrbtniku. Pijani ded je preslišal vse gostiteljeve dobro hoteče opomine, kolcal naprej in se zibal na stolu, dokler ni telebnil pod mizo in ni mogel več sam na noge. Velikemu Ribničanu župnik sam ni bil kos, da bi ga spravil po strmih stopnicah v sobo k počitku. Na pomoč je bil poklican hlapec Miha. Stiri krepke roke so komaj in komaj zrinile ter privlekle pijanega jagra v prvo nadstropje. Moja soba je bila najbližja, nezaklenjena ter shlajena in radi tega sta ga skotalila v njo, ga zložila na zofo, pokrila in odšla.

Klada pijana, le kratko časa je stegneno smrčal. Preobilica vina ga je prekotila na tla, pri padcu si je nabrž pretresel želodec in zgodilo se je, kakor če bi izbil iz drožnjaka čep — — —

Zabavnega duraka pri Gröglu mi je plačal ribniška pijandura s tako temeljitim ponemarjenjem sobe, da sem si moral poiskati drugo prenočišče.

Zamenjava

Po opisanem bo vsakdo pričakoval, da se je župnikov odposlanec drugo jutro g. hišnemu gospodarju in meni skesano opravičil in zginil, odkoder ga je prineslo. Kaj še! Primeroma rano je bil na nogah. Prismukal se je s prijaznim obrazom v jedilno sobo, zajutrkoval in prosil za pohod na lov pri vedrem in kakor nalašč za nad zajce prirojenem vremenu.

Blagi g. župnik ga je še imel vedno za prijatelja g. Fišerja in radi tega je sklical s trobljenjem na puškino cev bližnje lovce.

Lovska sreča je bila mila in je naklonila v par dopoldanskih urah dva lepa zajca.

Ribničan ni imel na ustrelitvi nobenih zaslug, a prosil je za oba. G. župnik je pristal na enega, katerega si lahko sam zbere. Najlepše zadetega in večjega je pobasal lastnoročno v nahrbtnik. Počakal je med pušenjem smodke do obeda, pri katerem je snočejšnjega mačka gladil in ukrotil z vinom.

Že dolgo mi je bilo preveč jagrove drznosti. Ko sem videl, da bo požrešnost brez dna še pri obedu, sem koj sklenil, da mu

bom prav mastno zabelil njegov remšniški lovski izlet.

V planinskih krajih so ljudje bolj usmiljenega srca tudi napram živalim. Remšničani niti preštevilnih mladih mačic niso metali proč ali zakopavali v gnoj, ampak so jih ženske v predpasnikih nosile k fari ob priliki prav zgodnjih maš in so jih tamkaj izpuštile, da so si mucki kar sami poiskali po svoji volji ter možnosti kako človeško zatočišče.

Radi raznašanja mačic je bilo župnišče več nego dovolj založeno z dobro ter poškodno mačkijo zalego.

Na naravnost nesramnega poškodneža Murgla sem se zmisli, ko sem zagledal v veži Ribničanov nahrbtnik in lepo zakroženega zajca v njem.

Naprosil sem pastirja, da je vlovil marogastega postavnega mačka Murgla ter mu prepočil s krepelom življenje. Ubiti Murgl je ravno odgovarjal teži hribovskega zajca. Zamenjava zajca z mačkom v jagrovem nahrbtniku je bila hitro izvršena v prepričanju, da bo lakotno mahalo sigurno ponese na Ribnico mesto zajca — mačka!

Sam sebe je »nafarbal«

Jager se je najedel, napil in proti trem popoldne se je poslovil z zahvalo v svojem ter v imenu ribniškega gospoda, oprtal nahrbtnik ter puško, poklical psa in odklepal navzdol proti Kolečniku ter Breznu ob Dravi.

V Pod Velki se je samo malo pokrepčal v krčmi. Gnalo ga je naprej po grabi proti Ribnici. V Lehnju, na sredi pota med Breznom in Ribnico, je počival in se nacejal v gostilni z vinom dobro uro. Hotel je biti na vsak način bolj zgodaj na Ribnici. Prepričan je bil, da bo našel v eni izmed gostiln dovolj hvaležnih poslušalcev za svoje remšniške doživljaje.

Ribničani so že pogrešali Podkrižnikovo bahavo besedičenje in so kar zastrmeli vanj, ko so ga zagledali v svoji sredini v lovski opremi in s plenom v nahrbtniku.

Koj prvi sprejem je jagra tolikanj navdušil, da je poklical šefane na mizo in to radi tega, ker ima v svojem nahrbtniku toustega zajca, kateri je namenjen ribniškemu farju, pa bo njegova božičnica!

Širokoustna lažnivost se je razkvantala na dolgo in široko, kako je nafarbal na Remšniku kar oba farja, katera sta mu stregla bolje nego škofu, sta ga vzela celo na lov in je smel ustreliti zajca za ribniškega Fišerja, a mu niti repka ne bo dal!

Gostilniški gosti so poznali Podkrižnikove lovske zmožnosti in so zahtevali od njega, naj jim pokaže, kam je zadel zajca, ker je to sigurno njegov prvi lastnoročno ustreljeni lovski plen.

Tolike nevere si pa Karl ni nadejal od sopiveev. Skočil je k nahrbtniku, ga razvezal, segel vanj in privlekel za dolgi rep žival, katera je bila vse drugo, le — zajec ne!

Celo omizje se je gromovito zakrohotalo. Podkrižnik je radi trenutne osuplosti še vedno držal za rep marogastega